

Geachte leden van de kamercommissie Economische Zaken en Klimaat,

Op 12 september 2018 organiseert u het rondetafelgesprek zoutwinning. Namens de gemeenten Enschede en Hengelo zal portefeuillehouder Claudio Bruggink aan dit gesprek deelnemen. Ter voorbereiding op het gesprek sturen wij u hierbij onze standpunten.

Belang van lokale zeggenschap en communicatie

In de afgelopen jaren vonden in de gemeenten Enschede en Hengelo in toenemende mate lekkages uit het leidingnetwerk en boorputten van AkzoNobel plaats. Wij zijn geschrokken van deze incidenten en betreuren het dat deze zich hebben voorgedaan, omdat dit tot milieuschade en maatschappelijke onrust heeft geleid. Omdat ook andere gemeenten in onze regio werden geconfronteerd met incidenten (naar aanleiding van afvalwaterinjecties door de NAM), maken de veertien Twentse gemeenten zich er samen sterk voor dat de lokale overheden meer zeggenschap over activiteiten in de ondergrond krijgen.

Ons streven naar meer zeggenschap betekent niet dat wij activiteiten willen tegenhouden. De gemeenten willen vroegtijdig betrokken worden in het proces en vanuit de lokale situatie voorwaarden kunnen stellen aan het proces. De inbreng van de gemeenten hierbij bestaat uit kennis van de lokale situatie. Daarnaast hebben de gemeenten ook inhoudelijke kennis, bijvoorbeeld over bodemverontreiniging vanuit onze rol als bevoegd gezag Wet bodembescherming.

Wij willen dat het lokale belang gelijkwaardig wordt meegenomen in de afweging over activiteiten en dat deze afweging op een transparante wijze plaatsvindt. Als de betrokken partijen, ieder vanuit hun eigen expertise en bevoegdheid, vanaf de beginfase van een project samenwerken, kan het proces soepeler doorlopen worden. Goede onderlinge samenwerking en open communicatie zullen leiden tot een grotere acceptatie van het resultaat, zoals vorig jaar ook door de Erasmus Universiteit in haar onderzoek naar meer grip vanuit gemeenteraden op besluitvorming rondom zoutwinning is geconstateerd¹.

Tot ons genoegen zien wij dat onze inzet in de afgelopen jaren tot verbetering heeft geleid, zowel bij de Rijksoverheid als bij AkzoNobel. Ten aanzien van de gasolieopslag in zoutcavernes nabij bedrijventerrein De Marssteden werd de gemeente nog geconfronteerd met een rijksinpassingsplan en daarmee procedureel buiten spel gezet. Ook hebben wij ervaren dat de Minister de Tweede Kamer eerder informeerde over de olie- en pekellekkage uit boorput 335 dan de directe omgeving. Communicatie over lokale voorvallen via de Tweede Kamer laten lopen, past niet in de door ons voorgestane manier van werken. Inmiddels zijn er goede onderlinge communicatieafspraken gemaakt.

Ook bij AkzoNobel bemerken wij een meer open houding en een toegenomen transparantie in hun communicatie. Onze gemeenten hechten belang aan een goede relatie met AkzoNobel. De bredere context waarin het bedrijf opereert is voor de gemeenten van belang, onder meer vanwege werkgelegenheid, binding met de omgeving en inzet voor de samenleving.

Wij vinden het belangrijk dat de aandacht voor transparantie en communicatie niet verslapt. Daarnaast kan de communicatie worden verbeterd met meer inlevingsvermogen en nuance. Een voorbeeld hiervan betreft de berichtgeving van het Staatstoezicht op de Mijnen over de potentieel instabiele zoutcavernes in Twente², waarbij tamelijk technisch beschreven wordt wat de mogelijke gevolgen van instabiliteit zijn. Risico is kans x effect, dus maak ook duidelijk hoe waarschijnlijk het is dat zich de mogelijke effecten zich voor doen. Onduidelijke communicatie leidt bij onze inwoners tot (onterechte?) gevoelens van onveiligheid. Door de gevolgen van de gaswinning in Groningen zien wij

Veilige zoutwinning

Wij zien dat de rol van het Staatstoezicht op de Mijnen de afgelopen tijd is versterkt en dat het toezicht op zoutwinning is verbeterd. De publicatie van het rapport 'Staat van de sector zout' laat zien dat de aandacht voor deze sector is toegenomen. Daar zijn de gemeenten blij mee, maar met nog nauwere samenwerking en werkafspraken tussen toezichthouders van het Staatstoezicht op de Mijnen en de gemeenten, kunnen we onze daadkracht verder vergroten.

¹ <https://repub.eur.nl/pub/104459>

² <https://www.sodm.nl/onderwerpen/zoutwinning/vraag-en-antwoord/wat-zijn-de-risicos-van-zoutwinning-in-twente>

Gemeenten hebben onvoldoende technische kennis in huis over mijnbouwactiviteiten en de technische risicoberekeningen daarbij. Wij hebben de Rijksoverheid hiervoor nodig en toegang tot de deskundigheid van kennisinstellingen.

Wel komen vragen van inwoners en raadsleden bij ons binnen. De gemeenten hebben derhalve goed zicht op de maatschappelijke reactie en de perceptie van risico's. Wij vragen de kamercommissie om ook stil te staan bij de veiligheidsgevoelens ten aanzien van de zoutwinning. Dit vraagt om uitleg over de activiteiten die plaatsvinden en waartoe die activiteiten dienen. Bedrijven moeten laten zien wat ze doen en overheden moeten uitleggen welke belangen hiermee gediend worden.

Daarnaast is het belangrijk dat vooraf wordt nagedacht over wat je bovenop een caverne wel of niet kunt doen en hoe je na afloop van de winning om kunt gaan met de caverne. Wij verwachten dat in de toekomst meer gebruik gemaakt zal worden van de ondergrond, bijvoorbeeld voor de opslag van duurzaam opgewekte energie. Zoutwinning krijgt een duurzamer karakter als het toekomstige gebruik van de boven- en ondergrondse ruimte ook wordt afgewogen in het besluitvormingsproces. Ook dit vraagt op een meer integrale afweging, ook op Rijksniveau.

Compensatie van schade

Ons beeld is dat schade in goed overleg en tot genoegdoening van de terreineigenaren door AkzoNobel wordt afgehandeld. Wij zien hierin geen rol voor de overheden, maar maken ons wel zorgen over de financiële gevolgen als omvangrijke schade ontstaat, bijvoorbeeld door instorting van een caverne. Een specifiek punt is ook mogelijk grensoverschrijdende effecten en schades door mijnbouwactiviteiten.

Ook hebben de gemeenten zorgen over de overname van de zoutwinningsactiviteiten van AkzoNobel door een andere partij. Wij hebben vertrouwen in onze relatie met AkzoNobel en diens intenties en handelingsperspectieven. Wanneer een nieuwe partij het speelveld betreedt, is er echter nog geen sprake van een onderlinge vertrouwensband, ongeacht de wettelijke verplichtingen waaraan een nieuwe vergunninghouder moet voldoen.

Een nationaal schadefonds mijnbouw achten wij zinvol voor grootschalige schade en/of schade die niet in onderling overleg kan worden opgelost. Bijvoorbeeld omdat niet precies duidelijk is in welke mate belangen geschaad worden of er zeer veel belanghebbenden zijn. Een nationaal schadefonds kan een vangnet vormen, maar directe afspraken tussen terreineigenaren en (in ons geval) AkzoNobel hebben onze voorkeur.

In de overwegingen omtrent een nationaal schadefonds, stellen wij voor ook stil te staan bij grensoverschrijdende effecten en schades.

Met vriendelijke groet,

Claudio Bruggink
Wethouder gemeente Hengelo

Jurgen van Houdt
Wethouder gemeente Enschede